

Klaudija Sedar

FRANC KUZMIČ (1952–2018)

Da *Littera scripta manet*/Zapisana beseda ostane, je rad poudaril mag. Franc Kuzmič, ki je svojo življenjsko pot sklenil 6. aprila 2018 med popotovanjem po Izraelu. Pretresljiva novica za premnoge, kajti ne le Prekmurje, Slovenija je izgubila velikega strokovnjaka in poznavalca protestantistike ter številnih drugih specifik in posebnosti slovenskega (prekmurskega) kulturno-zgodovinskega prostora, izgubila je znanega slovenskega bibliotekarja, (cerkvenega) zgodovinarja, muzejskega svetovalca, kustosa pedagoga, duhovnika in pastorja Binkoštna cerkve, izjemnega prekmurologa.

Franc Kuzmič se je rodil 3. novembra 1952 v Murski Soboti, odraščal pa v Veščici, ki je od Murske Sobote oddaljena le nekaj kilometrov. Osnovno šolo je obiskoval v Kupšincih in Murski Soboti na Osnovni šoli I. V Murski Soboti je prav tako končal Srednjo ekonomsko šolo, zatem pa vpisal študij na Pedagoški akademiji v Ljubljani, administrativno smer za srednje strokovne šole ter slovenski jezik in knjižničarstvo, iz česar je diplomiral leta 1974. Po tem študiju je sledil še drugi, študij pedagogike in psihologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ki ga je nadaljeval na Biblijskem teološkem inštitutu v Zagrebu in Evangelijski teološki fakulteti v Osijeku, kjer je študiral humanistično teologijo, smer cerkvena zgodovina. Leta 1991 je diplomiral na temo Židov v Prekmurju, leta 2001 pa je na isti fakulteti opravil tudi magisterij iz cerkvene zgodovine z naslovom »Zgodovinski prikaz publicistične, versko-literarne in izdajateljske dejavnosti Binkoštna Cerkve v Jugoslaviji v obdobju

1936–1991«. Pripravljati je začel tudi doktorsko tezo o protestantizmu v Sloveniji v obdobju od jožefinskih reform do razpada Avstro-Ogrske, a je pri tem ostalo.

Prvo zaposlitev je mag. Kuzmič našel na Srednji ekonomski šoli v Murski Soboti, kjer je kot profesor deloval v letih 1975–1980. Pedagoško delo je nato zamenjal s »knjigami«, zaposlil se je namreč v Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota, kjer je prvi dve leti opravljal dela hungarista, zatem prevzel matično službo krajevnih knjižnic, hkrati pa se vse intenzivneje posvečal domoznanski dejavnosti, kar je z vso strastjo in vnemo opravljal do leta 1992. Sadovi njegovega dela so v knjižnici vidni in prepoznavni še dandanes, še posebej v domoznanski dejavnosti, saj je ravno on uredil domoznansko knjižnično zbirko, izdelal zanjo tudi listkovni katalog, jo skrbno dopolnjeval, predstavljal, tako z raznimi predstavitvami kot s pripravami razstav, ki so bile zelo dobro obiskane, tudi s strani šol. Čeprav se je knjižnica dobro desetletje po njegovem odhodu preselila v nove prostore, je domoznansko zbirko poznal do zadnje podrobnosti, vedel je, v katerem fasciklu bo našel določen dokument, na kateri polici tisto, morda pri drugih že »malo pozabljeno« knjigo. O zgodovini knjižnic in knjižničarstva v Prekmurju (Pomurju) je pripravil tudi razne študije in članke, veliko pozornost pa je posvečal dragocenostim knjižnice, ki jih je objavljajl v več publikacijah, z Jožetom Vugrincem pa strnil v katalogu razstave ob 40-letnici knjižnice in 80-letnici knjižničarstva v Prekmurju »Dragocenosti Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti« (1986). S prispevkoma »Zgodovina knjižnic« in s prispevkom (v soavtorstvu) »Založniška dejavnost« je sodeloval tudi v zborniku *Soboška knjižnica: 1946–1996* (uredila Ludvik Sočič in Jože Vugrinec, Murska Sobota, 1996). Njegovo zadnje delo, za katerega je iskal gradivo prav v murskosoboški knjižnici, pa je pesniška zbirka *Iz dežele daljne* avtorja Sándorja Vályja (1883–1944), ki jo je tudi uredil in v mesecu marcu 2018 v knjižnici predstavil. Da je bil njegov prispevek na področju popularizacije zgodovine in naše kulturne dediščine zares izjemen, potrjuje tudi Plaketa Mestne občine Murska Sobota, ki jo je prejel leta 2012.

Iz knjižnice ga je leta 1992 pot vodila v Pokrajinski (današnji Pomurski) muzej v Murski Soboti, kjer je nastopil kot muzejski peda-

gog, že naslednje leto pa opravil strokovni izpit za kustosa. Da je tudi prva zaposlitev v njem pustila močne sledi in je bilo pedagoško delo pravzaprav eno od njegovih poslanstev, je razkril v muzejski službi, kjer je vzpostavil organizirano pedagoško delo. S tematskimi vodstvi po razstavah, z učnimi urami, delavnicami za otroke in mladino ter vodenimi ekskurzijami se je vse bolj uveljavljala izobraževalna vloga muzeja, kar je kasneje nadgradil še s kovčkom muzejskih zanimivosti, v katerem je prenašal kulturno dediščino v šole ter jo približeval šolarjem. Ob vzpostavitvi izobraževalnega programa za otroke in mladino pa je bila tam spet knjiga. Police majhne muzejske knjižnice so postajale vse polnejše in knjižnična zbirka vse večja in bogatejša. Franc Kuzmič jo je razvil v največjo specialno knjižnico v regiji. V njej in z njo je z naveti in usmeritvami pomagal premnogim dijakom, študentom, raziskovalcem in vsem ljubiteljem lokalne zgodovine. Svoji rojstni Veščici pa je poklonil dve knjigi, *Veščica: podoba vasi skozi stoletja* (1998) in *Gasilstvo v Veščici* (2001).

Z razstavno dejavnostjo, s katero je pričel že v knjižnici, je vneto nadaljeval tudi v muzeju. Kot avtor ali v soavtorstvu je pripravil številne razstave, med katerimi je vsaka po svoje na strokoven in pristen način prikazovala pomembne segmente v prekmurski zgodovini. Posebej velja izpostaviti stalno muzejsko razstavo, ki jo je pripravil v soavtorstvu in je bila leta 1999 nagrajena s posebnim priznanjem Evropskega muzejskega foruma, leto prej pa tudi z občinskim priznanjem Mestne občine Murska Sobota. Zanj je prejel tudi Valvazorjevo priznanje, najvišje muzejsko državno priznanje. Čeprav se je leta 2012 kot muzejski svetovalec, kustos pedagog in bibliotekar upokojil, se v resnici nikoli ni, saj je bil muzej še naprej ena od njegovih številnih postaj, na katere se je permanentno vračal s predlogi, pobudami in z neizčrpnimi idejami. Od samega začetka je sodeloval tudi pri muzejski publikaciji, *Zborniku soboškega muzeja*, v katerem najdemo serijo njegovih prispevkov, ki so nastali na podlagi njegovega neutrudljivega raziskovalnega dela. Posebno mesto v zborniku pa je bilo odrejeno osebnim in tematskim bibliografijam, ki so izredno dragocen dokument pri kakršnem koli preučevanju in raziskovanju prekmurskega (pomurskega) prostora. Prav tako se je podpi-

sal pod *Bibliografijo prekmurskih tiskov 1920–1998*, ki jo je v počastitev 80. obletnice priključitve Prekmurja izdal ZRC SAZU. K tej je dodal tudi dopolnitve k *Bibliografiji prekmurskih tiskov od 1715 do 1919* (Ljubljana, 1978), ki jo je sestavil Ivan Škafar. *Zbornik soboškega muzeja* je med leti 2007–2009 in 2011–2018 tudi urejal. Kot je moč razbrati iz prejšnjih vrstic, se je poleg svojih številnih poklicnih poti vseskozi posvečal tudi zgodovini, še posebej prekmurski cerkveni zgodovini. Številni izsledki iz pretekle zgodovine Prekmurja so zapisani tudi v obsežnem digitalnem gradivu, ki ga je Kuzmič pripravil in je objavljeno na spletni strani Pomurskega muzeja Murska Sobota.

Franc Kuzmič je bil vseskozi tesno povezan z Binkoštno cerkvijo, ki ima svoje začetke prav v Veščici, kraju njegovega odraščanja. Delovanju te cerkve se je začel posvečati že zelo zgodaj z različnimi objavami (že kot najstnik je leta 1969 v slovenščino prevedel knjigo Heinricha Müllerja *Mati bo božjem srcu*), še temeljiteje pa se je tej cerkvi posvetil pri pisanju magisterija. Med leti 1991–2005 je deloval tudi kot gostujoči profesor cerkvene zgodovine na Teološki fakulteti v Osijeku. Leta 1986 je bil ordiniran za duhovnika/pridigarja v Binkoštni cerkvi Murska Sobota, kar je bila ena od njegovih pomembnih življenjskih poslanstev vse do njegovih zadnjih dni. Kot pastor je deloval v več cerkvah Binkoštna cerkve, najprej v Zgornji Voličini med leti 1988–1995, potem v Vadarcih med leti 1999–2009 in med leti 2009–2013 v Murski Soboti. O Binkoštni cerkvi v Murski Soboti je spisal tudi knjigo *Binkoštna Cerkev v Murski Soboti: pregled nastanka Binkoštna Cerkve v Murski Soboti in opis nastajanja nove zgradbe Binkoštna Cerkve 1991–2001* (2001).

Nasploh pa se je posvečal protestantizmu v vsej biti in prav ta njegov življenjski prispevek k razvoju protestantizma kot seveda ostalih specifik slovenskega prekmurskega prostora je naravnost izjemen. Prispevke o razvoju in pomenu protestantizma v Prekmurju kot tudi v širšem slovenskem prostoru je objavljaval v več publikacijah, med katerimi zgotovo izstopajo številne objave v revijah *Znamenje* in *Stati inu obstatu*, v prvi tudi o prekmurskih Judih, katerim se je posvečal že v času diplome in katerih življenje ter usodo je prizadevno preučeval, v drugi o zgodovini reformacije in protestantizma na Slovenskem. Nadvse dragoceni

prispevki so tudi v raznih zbornikih, tako v Zborniku soboškega muzeja, kjer je potrebno omeniti objavo »Bibliografije o protestantizmu na Slovenskem« (1995) in drugih, med katerimi naj omenim le nekaj del, ki dokazujejo, kako velik poznavalec slovenske reformacije je bil:

- »Konfesionalna podoba prostora ob Muri.« V *Ljudje ob Muri / Népek a Mura mentén / Völker an der Mur / Ljudi uz Muru*, ur. Janez Balažic in László Vándor, 183–88. Murska Sobota: Pokrajinski muzej; Zalaegerszeg: Göcseji Múzeum, 1996.
- »Prvi katekizem in abecednik v prekmurščini.« V *450-letnica slovenske knjige in slovenski protestantizem*, ur. Marko Kerševan, 151–59. Ljubljana: Slovensko protestantsko društvo Primož Trubar, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana, 2001.
- »Protestanti v Pomurju.« V *Škofija Murska Sobota 2006: zgodovinski oris krščanstva v Pomurju: almanah ob ustanovitvi škofije Murska Sobota*, ur. Stanislav Zver in Franc Kuzmič, 33–36. Murska Sobota: Župnijski zavod sv. Miklavža, Stopinje, 2006.
- »Pietizem in prekmurski protestanti.« V *Protestantizem včeraj, danes, jutri*, ur. Franc Kuzmič in Polonca Šek Mertük, 133–42. Petanjci: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija; Ljubljana: Slovensko protestantsko društvo Primož Trubar in Znanstveno raziskovalni center SAZU; Murska Sobota: Prekmurska [i. e. Pomurska] akademsko znanstvena unija, 2015.
- »Dogodki v 18. stoletju, ko je bila izdana prva prekmurska knjiga.« V *Zapisana beseda ostane / Littera scripta manet: ob 500. obletnici začetka reformacije*, ur. Klaudija Sedar, 11–19. Murska Sobota: Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, 2017.

Prav tako je s svojimi zanimivi strokovnimi prispevki bogatil vsebino *Evangeličanskega koledarja z razpravami o protestantizmu, Evangeličanskega lista z »Znamenitimi Prekmurci«* in še vsebino drugih publikacij. Ena izmed njegovih zadnjih razstav, z naslovom »Reformacija v Prekmurju«, je bila namenjena prav reformaciji in je nastala v sodelovanju z Muzejem krščanstva na Slovenskem v Stični leta 2011 ter od tedaj tudi stalno potovala po Sloveniji. Za dolgoletno sodelovanje pri vred-

notenju pomena slovenskega protestantizma in širjenju dobrega imena Cerkve doma ter v tujini mu je Evangeličanska cerkev augsburške veroizpovedi v Sloveniji ob dnevu reformacije in 500-letnici začetka reformacije (leta 2017) v zahvalo podelila tudi Trubarjevo plaketo.

Sodeloval je na številnih konferencah, okroglih mizah, simpozijih in strokovnih posvetih doma in v tujini, kjer je predstavljal rezultate svojega znanstveno-raziskovalnega dela. Prav tako je svoje delo predstavljal tudi skozi prispevke v različnih in številnih publikacijah, ki jih je celo vrsto tudi urejal. Sadove reformacije, kot jih je rad poimenoval in s katerimi se je sistematično ukvarjal več desetletij, je predstavljal in približeval skozi različne aktivnosti na premnogih dogodkih, si nadvse prizadeval prekmursko zgodovino približati vsem po Sloveniji, prav tako izven naših meja. Pri tem seveda ni šlo brez prekmurščine kot velike posebnosti Prekmurja, katere velik zagovornik je bil. Kot tak je tudi na podlagi zgodovinskih dejstev zagovarjal tezo, da je prekmurščina jezik in ne narečje ter da ima le prekmurski jezik pravo dvojino.

Najine poti s Francem Kuzmičem oziroma Ferijem, kot sem ga spoznala in poznala, so se srečale pred desetletjem, ko me je kot radovedno mlado raziskovalko modro usmerjal, spodbujal, mi svetoval in me vodil po poti, ki me je tudi uspešno pripeljala do zaključka. S posebnim zanimanjem je spremljal moje raziskovalno področje, saj je tega pred mano podrobneje obdelal le Ivan Škafar v svoji disertaciji »Prekmurski del beksinskega arhidiakonata do leta 1400«, ki je bila objavljena posthumno leta 1979. Sama sem se namreč lotila kulturne podobe v jugovzhodnem Prekmurju v zgodnjem novem veku in ta del Prekmurja je spadal prav v omenjeni arhidiakonot. Najino sodelovanje pa se z beksinskim arhidiakonatom ni končalo, ampak še okrepilo in poglobilo, prav tako naju je začelo povezovati vse več poti, na katerih sva vse pogosteje skupaj iskala sledi preteklosti in reševala uganke prekmurske zgodovine, predstavljala in tudi zapisovala našo bogato kulturno dediščino. Kot je zapisal Cicero: »Vita mortuorum in memoria est posita vivorum/Mrtvi živijo v spominu živih«. In to v večnem.